

Männen och det obetalda arbetet

En studie om pappaledighets påverkan på mäns obetalda
hemarbete i Sverige och Danmark

Abstract

This study aims to investigate what possibilities policymaking have, specifically the design of parental leave policies, to reach a more gender equal division of unpaid housework. The investigation poses the question, how the design of the Swedish and Danish parental leave policies, in respect of reserved "daddy quotas", have effected the long-term gender division of unpaid housework. There is no reserved "daddy quota" in the Danish parental leave benefit programme while in Sweden the government historically have introduced, in total, three such reserved months. These Swedish policy decision have partly been based on the argument that men's increased share of parental leave leads to men taking an increased responsibility for unpaid housework. The same argument is further the fundament in the Household Production Model that this study examines, based on Gary S. Becker's theory within the *New Home Economics* field. The examination is done by comparing results from Swedish and Danish statistical time-use studies. The result is twofold; (1) the Household Production Model gains some, but poor, support, however (2) the existing Swedish and Danish statistical studies on time-use are generally too deficient to measure what effects "daddy quotas" have had on the long-term gender division of unpaid work.

Nyckelord: jämställdhet, föräldraförsäkring, pappamånad, obetalt hemarbete, Hushållsproduktionsmodellen,
Antal ord: 9317

Innehållsförteckning

1 Inledning och syfte	1
1.1 Inledning.....	1
1.2 Syfte och frågeställning.....	2
1.3 Studiens disposition och motivering	2
2 Tidigare forskning.....	4
2.1 Reserverade kvoter bidrar till jämställdhet	4
2.2 Kvinnor drar det tyngsta lasset.....	4
2.3 Mäns föräldraledighet och obetalda hemarbete	6
3 Teori	7
3.1 Hushållsproduktionsmodellen.....	7
3.2 Hushållsproduktionsmodellen och pappamånader.....	9
4 Metod och material	10
4.1 Val av forskningsdesign.....	10
4.2 Varför Sverige och Danmark?.....	11
4.2.1 Ländernas likheter	11
4.2.2 Föräldraförsäkringen - variabeln som varierar	12
4.3 Att mäta obetalt hemarbete	13
4.3.1 Operationalisering i tidigare forskning	13
4.3.2 Materialets operationaliseringar och avgränsningar	13
4.3.3 Uppsatsen operationalisering	14
5 Resultat och analys.....	17
5.1 Teoriprövning.....	17
5.1.1 Danska och svenska mäns uttag av föräldraförsäkringen	17
5.1.2 Danska och svenska mäns obetalda hemarbete.....	19
5.2 Statistiken är undermålig.....	22
6 Slutsats och diskussion.....	24
Referenser	28

1 Inledning och syfte

Det inledande kapitlet av denna uppsats är en kort introduktion till ämnet föräldraledighet och obetalt arbete i hemmet. Vi ska bland annat se hur svenska regeringar kopplat ihop dessa fenomen. Dessutom kommer uppsatsens syfte, frågeställning och motiv att presenteras.

1.1 Inledning

Statistiska Centralbyråns (SCB) tidsanvändningsundersökningar från år 1990, 2000/01 och 2010/11 visar att kvinnor i Sverige generellt gör en större andel av det obetalda arbetet i hemmet än män. I den senaste mätningen visade det sig till exempel att kvinnor med småbarn spenderar nästan 40 timmar i veckan på obetalt hemarbete, medan samma siffra för män med småbarn var 32 timmar och 20 minuter (SCB 1). I Sverige, som ibland omtalas som världens mest jämställda land, fortlever alltså delar av en traditionell arbetsuppdelning där kvinnor står för merparten av arbetet som sker innanför hemmets väggar. Eller som Lisbeth Bekkengen uttrycker det: ”[n]är kvinnor från 1970-talet och framåt strömmade ut på arbetsmarknaden motsvarades inte detta av en ström av män på väg hem till barnen” (Bekkengen 2002, s. 11). Genom politisk reformering av föräldraförsäkringen i allmänhet, och införandet av totalt tre ”pappamånader” i synnerhet, har svenska regeringar försökt ändra den icke jämställda fördelningen av obetalt hemarbete (Prop. 1993/94:147, s. 64-66, Prop. 2000/01:44, s. 25, Prop. 2015/16:1, s. 64). Genom att studera Sverige och Danmark, där föräldraförsäkringarna har olika utformning avseende reserverade pappamånader, kommer denna uppsats undersöka om det svenska policyresonemanget håller. Gör män mer obetalt hemarbete till följd av att de tar ut mer föräldraledighet?

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilken möjlighet det finns att med utformningen av en policy som föräldraförsäkringen åstadkomma en mer jämställd fördelning av obetalt arbete i hemmet. Frågeställningen som ligger till grund för undersökningen är:

Hur har utformningen av föräldraförsäkringen i Sverige och Danmark, med avseende på reserverade kvoter för respektive förälder, långsiktigt påverkat den könsmissiga uppdelningen av obetalt hemarbete i dessa två länder?

Frågeställningen kräver några förtydningar och avgränsningar. För det första kommer utgångspunkten, så långt materialförutsättningarna tillåter, vara att medlemmarna i ett "hushåll" är ett par med två produktiva personer, en man och en kvinna, samt ett eller flera barn. Denna avgränsning utgår från normer såsom heteronormen och tvåsamhetsnormen, vilket kan ses som problematiskt. Att använda normen blir dock nödvändigt då uppsatsen diskuterar hur föräldraförsäkringen påverkar den könsmissiga uppdelningen av obetalt arbete inom hushåll på en nationell nivå som kräver starkt statistiskt underlag. Jämställdhet kommer att definieras som att "fördelningen av betalt och obetalt arbete är jämt uppdelat mellan kvinnor och män". Eftersom avdelning 1.1 visade att Sverige med denna definition alltså inte är jämställt, kommer också fokus att sättas på *mäns* uttag av föräldraledighet samt utsträckningen till vilken *män* gör det obetalda arbetet i hemmet. Termen "reserverad kvot för respektive förälder" som används i frågeställningen benämns med tanke på detta också mestadels som "pappamånader", även då den reserverade kvoten oftast inneburit lika villkor för båda föräldrarna. Eventuellt förlorar uppsatsen viss formalitet på detta men vinner å andra sidan stor språklig smidighet. Ytterligare en förtydning är att termerna "obetalt hemarbete" och "obetalt arbete i hemmet" används synonymt i uppsatsen.

1.3 Studiens disposition och motivering

Uppsatsen är i huvudsak en teoriprovande studie. Utöver detta ligger också betydande fokus på en översikt över tidigare forskning samt på vilket material som finns tillgängligt och vilka förutsättningar materialet skapar för forskningsfältet i allmänhet, och denna studie i synnerhet. Således ligger uppsatsens vetenskapliga bidrag inte endast i kapitel 5 (Resultat och analys), utan även i Kapitel 2 (Tidigare forskning), Kapitel 4 (Metod och material) och Kapitel 6 (Slutsats och diskussion).

Uppsatsens teoriprovning är policyrelevant då Hushållsproduktionsmodellen, den teori som ska provas, återspeglar resonemang om kopplingen mellan föräldraledighet och obetalt arbete i hemmet som förts av svenska regeringar vid

införandet av pappamånader i den svenska föräldraförsäkringen. Anledningen till att relativt stort fokus också ligger på litteraturöversikten i Kapitel 2 (Tidigare forskning), är att Hushållsproduktionsmodellen delvis blivit motsagd av tidigare forskning. En genomgång av sådan forskning är därför nödvändig för att i kapitel 6 (Slutsats och diskussion) kunna föra en transparent och nyanserad diskussion om resultatet av uppsatsens teoriprövning. Att pröva Hushållsproduktionsmodellen på nationell nivå blir således än mer policyrelevant, mot bakgrund av att modellen blivit motsagd. Baseras svensk policy på tron om mekanismer som blivit motsagda inom forskningen? De forskningsresultat som motstrider Hushållsproduktionsmodellen härstammar dock främst från vetenskapsperspektiv med induktiva och kvalitativa förtecken (exempelvis Plantin 2001 och Duvander m.fl. 2017). Således kan denna uppsats också uppnå viss inomvetenskaplig relevans genom att testa huruvida teorin håller på en högre abstraktionsnivå, det nationella planet.

2 Tidigare forskning

Under detta kapitel summeras tidigare forskning inledningsvis över vilka konsekvenser införandet av pappamånader i föräldraförsäkringar fått för mäns uttag av föräldrapenningsdagar. Vidare redogörs för vilka kategorier av det obetalda hemarbetet som kvinnor och män tenderar göra mest av. Avslutningsvis presenteras också delar av den forskning som gjorts över kopplingen mellan mäns föräldraledighet och tiden män spenderar på obetalt arbete i hemmet. Forskningen som presenteras i kapitlet är gjord främst i svensk kontext och delvis andra nordiska länder, vilket också är de länderna i världen där policyagendor för familje- och arbetslivsbalansen i högst grad implementerats (Lewis 2009, s. 104). Till största del är forskningen presenterad i avdelning 2.2 och 2.3 gjord med kvalitativ utgångspunkt, om relevant anges när detta inte är fallet.

2.1 Reserverade kvoter bidrar till jämställdhet

Föräldraförsäkringen i allmänhet och pappamånader i synnerhet har sedan den delade föräldraförsäkringen infördes i Sverige år 1974, varit ett av de viktigaste förändringsverktygen för jämställdhetspolitiken (Bekkengen 2002, s. 11). Policyinstrumentet används, eller har använts, även i de övriga skandinaviska länderna och forskningen är enig i att instrumentet fungerat. Med pappamånader i föräldraförsäkringen ökar tydligt mäns uttag av föräldraledighet (exempelvis Lewis 2009, s. 104, Ellingsæter 2010, s. 257-260 samt Haas och Rostgaard 2011, s. 189-190)

Vi kan alltså konstatera att ”utformningen av föräldraförsäkringen, med avseende på reserverade kvoter” (uppsatsen frågeställning) får konsekvenser för hur stor andel av föräldrapenningsdagarna som män tar ut. Redan nu kan flaggas för att detta senare kommer att vara en viktig premis för teoriprövningen.

2.2 Kvinnor drar det tyngsta lasset

Från de undersökningar som gjorts över vilka kategorier av hemarbetet som män och kvinnor tenderar att utföra kan ett tydligt mönster urskiljas av att kvinnor gör det mer tankekrävande och ”tråkiga” arbetsuppgifterna urskiljas.

Kerry Daly (2002) drar exempelvis slutsatsen att kvinnor gör mer av det hemarbete som har med organisering och koordinering att göra, till exempel att schemalägga hushållsmedlemmars både rutinmässiga och mer oregelbundna

göromål (s. 327). I enighet har Anna-Lena Almqvist och Ann-Zofie Duvander (2014) kommit fram till att kvinnor utför mer obetalt arbete som inte alltid ser ut att vara tidsmässigt krävande men som tar upp mycket tankekraft. Ett exempel på en sådan indikator är kvinnor tenderar att i högre grad ansvara för kontakt med barnens skola (Almqvist och Duvander 2014, s. 23-25). Lars Plantin (2001) fastslår också att historiskt könsspecifika mönster kvarstår även i hushåll som ligger förhållandevis i framkant vad gäller att dela lika på det obetalda arbetet. Några specifika uppgifter tycks ligga djupast rotade, som att män sköter bilen och kvinnan oftare syr. Återkommande är att hushållet sparar tid på att kvinnan gör sådant hon har bäst förkunskaper i, som att ”svänga ihop maten”. Det är också vanligt att uppdelningen ligger i *hur* och inte *vad* mannen och kvinnan gör. Tendensen är att kvinnan gör de mer ”ompysslande”, ”noggranna” uppgifterna där mer undermedveten kunskap eller precision krävs. Det kan vara att köra fintvätt, i allmänhet ”göra fint” eller plocka blad från vissna blommor, medan mannen oftare ”röjer undan” eller kör 60-graderstvätten. Likaså står kvinnan oftare för den mer omsorgskrävande barnomsorgen än mannen, som i högre grad tenderar att delta i fritidsaktiviteter i barns offentliga liv (Plantin 2001, s. 149-150).

En bilaga i en SoU (2014) fastslår i liknande anda att det obetalda arbetet kan vara tillsynes jämt fördelat mellan mannen och kvinnan men att uppgifterna kvinnan utför de facto är mer krävande. Detta gäller bland annat vid fördelningsprincipen för lämning och hämtning av barn, då det visade det sig att män i långt större utsträckning lämnar på morgonen medan kvinnor hämtar på eftermiddagen. Att avbryta jobbet för att hämta på utsatt tid var ett moment många kvinnor i undersökningen upplevde som stressande (Socialdepartementet, s. 12).

Jan Thomas och Ingegerd Hildingsson (2009) fastslog i en kvantitativ studie av par med ettåringar att kvinnor gör majoriteten av det obetalda hemarbetet oavsett om de arbetar eller är föräldralediga. Dessutom bekräftar studien att kvinnor tenderar att göra mer av det obetalda hemarbete som kan tolkas som ”minst attraktiv”. Kvinnorna som återgått till heltidsarbete efter föräldraledighet tog exempelvis större ansvar för att tvätta kläder och städa, än sin partner. Likaså var det mer sannolikt att kvinnor badade ettåringen, och mindre sannolikt lekte eller spenderade tid med barnet, än partnern. Dessa uppgifter tycktes också tydligast kvarstå som kvinnans ansvar efter att övriga uppgifter delas mer jämställt, då hon återgått till heltidsarbete efter föräldraledighet. (Thomas och Hildingsson 2009, s. 139, 144, 147).

Mot dessa slutsatser tar syftet för denna uppsats vid, att undersöka hur man med policy, specifikt föräldraförsäkringen, kan åstadkomma en omfördelning av det obetalda arbetet i hemmet så att det blir mer jämställt. Om en omfördelning inte bara av obetalt hemarbete överlag, utan också av det mest informella hemarbetet som att knipsa blad från vissna blommor, kan ske med hjälp av föräldraförsäkringen är en fråga som kommer att återkomma i denna uppsats.

2.3 Föräldraledighet och det obetalda hemarbetet

I denna avdelning presenteras delar av den forskning som gjorts på temat i frågeställningen för denna uppsats, om den könsmässiga uppdelningen av obetalt hemarbete kan påverkas av föräldraförsäkringens utformning i allmänhet, och mäns uttag av föräldrapenningsdagar i synnerhet.

Ekberg m.fl. (2004) undersökte i en kvantitativ studie två grupper män, de som var föräldralediga innan respektive efter 1995 års införande av den första pappamånaden i Sveriges föräldraförsäkring. Mäns föräldraledighet gick upp i och med införandet av den första pappamånaden och för att undersöka reformens påverkan på könsuppdelningen av det obetalda hemarbetet på lång sikt, undersökte de hur de två grupperna senare i livet utnyttjade försäkringen för vård av sjukt barn. Om hypotesen att mäns ökade uttag av föräldraledighet leder till förändrad könsmässig uppdelning obetalt barnomsorgsarbete, borde resultatet för denna undersökning vara att fäderna som tog ut mer föräldraledighet till följd av reformens införande, senare utförde en större andel vård av sjukt barn än fäderna som var föräldralediga innan införandet. Detta var emellertid inte fallet (Ekberg 2004, s. 13, 18).

Mot bakgrund av detta kan en frågeställning i denna uppsats tyckas omotiverad. I avsnitt 1.3 presenterades övergripande anledningar till varför så trots allt inte är fallet. Till de anledningarna kan här också tilläggas att Ekberg m.fl. undersökt specifikt det obetalda *barnomsorgsarbetet* på lång sikt, medan denna uppsats undersöker det obetalda hemarbetet utifrån en bredare begreppsdefinition (se avsnitt 4.3.3).

Delvis i motsats till Ekberg m.fl. har det på andra håll konstaterats att män som tar ut längre föräldraledighet tycks vara sammankopplat med att de senare tar större ansvar för obetalt barnomsorgsarbete, dock i relation till mängden obetalt hushållsarbete de gör i bredare bemärkelse. I den kvantitativa studie där detta fastslogs drogs också slutsatsen att då män tog ut *kort* pappaledighet fanns ingen synligt omfördelning av könsmässig uppdelning av obetalt hemarbete, ens temporärt under faderns ledighet (Almqvist och Duvander 2014, s. 23-25).

På vilket sätt man återgår till förvärvsarbete eller är föräldraledig från arbete har vidare visat sig betydelsefullt. Återvänder kvinnor till arbete på halvtid finns en tendens att traditionell könsfördelningen av obetalt hemarbete blir än mer konstituerad i förhållande till hur uppdelningen var innan kvinnans föräldraledighet. Faktumet att män i högre grad tar ut föräldraförsäkring oregelbundet, så som en dag per vecka, troliggör inte heller en i grunden förändrad fördelning av hushållets obetalda arbete (Thomas och Hildingsson 2009, s. 148).

3 Teori

Teorin som ska prövas i denna uppsats är delar av Gary S Beckers Hushållsproduktionsmodell. Under detta kapitel redogörs för modellen och dess teoretiska definitioner. Dessutom diskuteras att, och hur, teorin knyter an till policyförslagen om att införa pappamånader i den svenska föräldraförsäkringen, vilket också är anledningen till att det är specifikt denna teori som prövas i uppsatsen.

3.1 Hushållsproduktionsmodellen

Hushållsproduktionsmodellen grundar sig på forskningsfältet ”New Home Economics”, vilket på 1960- och 70-talen utvecklades av Gary S Becker. Modellen utgår från ett mikroekonomiskt resonemang där värden som rationalitet och produktivitet är styrande för uppdelningen av obetalt arbete i hemmet. Modellen kommer, inom ramen för denna uppsats, tolkas som att ett hushåll består av två produktiva medlemmar, en kvinna och en man, med barn (problematiken kring denna distinktion diskuteras i avdelning 1.2). Modellens kärna är att allt som ”produceras” i ett hushåll (förvärvsarbete exkluderat) kan beskrivas som en nyttofunktion där (U) , *hushållets nytta*, är en funktion av (Z) , *hushållets samlade produktionsresultat*. Nyttofunktionen för ett hushåll betecknas således:

$$1. \text{ Nyttofunktion: } U = u(Z_1, Z_2, Z_3, \dots)$$

Siffrorna markerar att ett antal specifika (Z_i) :n bidrar till ett hushålls samlade produktionsresultat, (Z) . Johanna Forsell (2002) exemplifierar med att ”rena golv” kan vara ett specifikt sådant (Z_i) . (Z) beror i sin tur på faktorerna; (X) de varor och tjänster som hushållet köper in, (T) den egna tid som hushållets medlemmar lägger på hushållsproduktions-produktionsprocessen samt faktorn (E) , en slags kontextfaktor. Produktionsfunktionen för Z_i betecknas således som:

$$2. \text{ Produktionsfunktion: } Z_i = z_i(X_i, T_i, E_i)$$

Ett specifikt (Z_i) , till exempel ”rena golv”, är alltså en funktion av specifika varor och tjänster (X_i) , hushållsmedlemmarnas specifika tidsåtgång (T_i) samt specifika kontextmässiga faktorer (E_i) (Forsell 2002, s. 25). Så långt kommet i

genomgången av det teoretiska ramverket ska vidare fastslås att begreppet ”obetalt arbete i hemmet” eller ”obetalt hemarbete” (dessa begrepp används synonymt i uppsatsen) i denna uppsats, teoretiskt definieras som *hushållsmedlemmarnas produktion av (Z)*.

Fortsättningsvis är faktorerna (T) och (E) centrala för denna uppsats. Faktorn (E) beskrivs som ”hushållets kapacitet, humankapital, social och fysiskt klimat, och andra variabler” (Becker 1981, s. 24). Detta kan tolkas som en allomfattande faktor och exakt hur den är balanserad i förhållande till övriga faktorer i produktionsfunktionen, definieras inte av Becker. Inom ramen för denna uppsats kommer faktorns underkategori ”humankapital” dock vara i fokus. Anledningen till detta är att Beckers resonemang kring humankapital finns starkt återspeglat i svenska regeringars argumentation för hur införandet av pappamånaderna kan påverka den könsmissiga fördelningen av obetalt hemarbete (Prop. 1993/94:147, s. 64-66, Prop. 2000/01:44, s. 25, Prop. 2015/16:1, s. 64) (se vidare i avdelning 3.2).

Enligt Hushållproduktionsmodellen ”investerar” hushållsmedlemmar sin tid, vilket är en ”resurs” vid sidan av ekonomiska tillgångar, i två typer av specialiserade humankapital: (1) hushållskapital och (2) marknadskapital. Avkastningen från investeringen kommer i form av en ökad produktivitet inom sektorn där respektive humankapitaltyp används, ”hushållssektorn” och ”marknadssektorn”. Hushållsmedlemmarnas marginalprodukt, alltså vinst, från en sektor beror således på hur mycket tid hushållsmedlemmen har spenderat inom sektorn (Becker 1981, s 31-34).

Resonemanget om att samla på sig specialiserat humankapital, leder oss fram till att olika (Z_i):n kan vara mer eller mindre tids- intensiva för hushållsmedlemmarna (Forsell 2002, s. 26). Med andra ord finns en relation mellan faktorerna (E) och (T) i produktionsfunktionen. Om en hushållsmedlem kan sänka den specifika tidsåtgången (T_i) för ett specifikt (Z_i) i hushållssektorn kan fler (Z_i):n rymmas i hushållets nyttofunktion (Forsell 2002, s. 28-29).

Härvid appliceras teorin om komparativa fördelar. För att maximera nyttofunktionen, som för ett hushåll alltså är ett slags ”nollsummespel”, borde hushållsmedlemmarnas resurser allokeras enligt deras respektive komparativa fördelar. Den ena produktiva hushållsmedlemmen har större komparativa fördel i exempelvis hushållssektorn, om kvoten mellan hushållsmedlemmens marginalprodukt i hushålls- respektive marknadssektorn är större än värdet på denna kvot hos den andra hushållsmedlemmen. Vi har då återkommit till det centrala resonemanget om ”tid spenderad i en sektor”. Marginalprodukten från en sektor beror på mängden tid en hushållsmedlem spenderat inom sektorn, vilken i sin tur avgör hans komparativa fördel inom sektorn, som sedan är bestämmande för i vilken sektor hushållsmedlemmen fortsättningsvis bör spendera sin tid för att maximera hushållets nyttofunktion (Becker 1981, s. 31-34).

3.2 Hushållsproduktionsmodellen och pappamånader

Följande citat illustrerar att delar av svenska regeringars resonemang för att införa eller utöka pappamånaderna år 1995, 2002 och 2016, tydligt reflekterar Beckers hushållsproduktionsmodell. ”[I]nsatser behövs för att påskynda utvecklingen och stimulera fäder att ta ett ökat praktiskt ansvar för arbetet med barn och hem” (Prop. 1993/94:147, s. 65). Citatet visar att en policy som ökar mäns uttag av föräldraledighet, alltså tiden de spenderar i hushållssektorn, också antas öka mäns tid spenderad inom denna sektor. Likaså lyfter följande två citat Hushållsproduktionsmodellens ”nollsummespel”, att kvinnors specialisering inom hushållssektorn är en förutsättning för mäns specialisering i marknadssektorn, samt att detta i förlängningen förhindrar jämställdheten:

Det ”oskrivna kontraktet” mellan kvinnor och män medför [...] att kvinnor för sin ekonomiska standard blir beroende av enskilda män och att deras deltidsarbete blir en förutsättning för mäns, i synnerhet småbarnsfäders, förvärvsarbete på heltid. (Prop. 1993/94:147, s. 64)

Ett annat skäl för att öka fäders uttag av föräldrapenning är att kvinnors möjligheter att nå jämställdhet med männen på arbetsmarknaden är begränsade så länge det praktiska ansvaret för hushåll och barn huvudsakligen vilar på dem. (Prop. 1993/94:147, s. 66)

Liknande resonemang återfinns inför 2002 och 2016 års införande av den andra, respektive tredje, pappamånaden; ”[a]tt öka männens delaktighet har även stor betydelse för jämställdheten i hemmet och i arbetslivet (Prop. 2000/01:44, s. 25), samt, ”[a]tt män är föräldralediga kortare än kvinnor bidrar till att lägga grunden för den ojämna arbets- fördelningen i hemmet” (Prop. 2015/16:1: s. 66).

Att införandet av pappamånader i den svenska föräldraförsäkringen bygger på resonemanget i Hushållsproduktionsmodellen gör prövningen av teorin, och därmed även uppsatsens frågeställning, högst relevant ur ett policyperspektiv. Leder införandet av pappamånader i föräldraförsäkringen till en långsiktig förändrad könsuppdelning av det obetalda arbetet i hemmet? Fungerar den svenska föräldraförsäkringen så som det är tänkt?

4 Metod och material

Under detta kapitel beskrivs först uppsatsens teoriprovande metod. Vidare motiveras varför Sverige och Danmark valts som fall. Därefter beskrivs hur mätningar av obetalt hemarbete operationaliseras i tidigare forskning och befintliga tidsanvändningsundersökningar, samt specifikt hur operationalisering kommer göras i denna uppsats. I kapitlet presenteras och diskuteras även uppsatsens material.

4.1 Val av forskningsdesign

Den forskningsdesign uppsatsen tar avstamp i är fallstudiedesign utifrån principen ”mest lika”. Designen har som syfte att kunna besvara en *förklarande* fråga, alltså reda klarhet i vilka bakomliggande mekanismer som leder till ett fenomen, eller vilka konsekvenser ett visst fenomen leder till. Designen blir fruktbar då min frågeställning och teori berör en specifik mekanism, hur mäns uttag av ledighet inom föräldraförsäkringen påverkar hur stort ansvar de tar för obetalt hemarbete. Mest-likadesignen går ut på att undersöka ett fåtal strategiskt utvalda fall där det sinsemellan finns många, för teorin relevanta, bakgrundsfaktorer vars värde överensstämmer med varandra. I avsnitt 4.2.1 redogörs för Sverige och Danmarks sådana likheter. Den oberoende variabel som enligt undersökningens teori eller hypotes *förklarar* den beroende variabelns värde, fenomenet man vill förklara, ska däremot variera i de olika fallen. Om den beroende variabeln som ska förklaras sedan skiljer sig åt i fallen, kan man också göra troligt att teorin eller hypotesen har förklaringskraft. Den oberoende variabel som teorin förordar förklarar också variationen i den beroende variabeln (Teorell och Svensson 2007, s. 226, 233).¹

---

¹ Vissa formuleringar avdelning 4.1 är hämtade från mitt metodpapper, se ”Svedlund 2017” i referenslistan.

4.2 Varför Sverige och Danmark?

Under denna avdelning redogörs för varför Sverige och Danmark är lämpliga att använda som fall för en teoriprövning av Hushållsproduktionsmodellen.

4.2.1 Ländernas likheter

För att kunna styrka en specifik oberoende variabels förklaringskraft i en teoriprövning är ett kriterium att fallen som undersöks är lika på ett antal, för teorin relevanta, bakgrundsfaktorer (se avdelning 4.1). Detta avsnitt är därför tillägnat att ge en kort översikt över likheter i Sverige och Danmark som kan vara relevanta för uppsatsens teoriprövning.

Historiskt var både Sverige och Danmark tidiga med att industrialiseras och göra större satsningar på sociala försäkringar (Pierson 2007, s. 115). Internationellt definieras de båda länderna som väl utbyggda *välståndsstater*. (kursiveringen indikerar att informationen används i analysformatet, se avsnitt 4.3.3). Länderna har båda gått i riktning bort från den traditionella familjeförsörjarmodellen, där premisen var att män och kvinnor hade olika uppgifter i familjen, till en *dubbel familjeförsörjarmodell*, där både män och kvinnor förväntas vara förvärvsarbetare och familjeförsörjare. Politiskt innebar detta skifte att man, i de båda länderna, gick ifrån systemet med sambeskattnings som tog förgivet att mannen var familjens huvudförsörjare. Med internationella mått mätt tog sig både svenska och danska kvinnor i mycket hög grad ut på arbetsmarknaden under 1970-talet. Detta var bland annat en följd av att båda länderna vid denna tid också gjorde omfattande *utbyggnader av den offentliga barnomsorgen*. *Kvinnors förvärvsarbete* har vidare sett snarlikt ut i de båda länderna. Åren 1967-2005 var det kontinuerligt ungefär lika stor andel danska som svenska kvinnor och män som förvärvsarbetade. År 2006 var det exempelvis 76 procent av alla kvinnor i åldrarna 16-64 år som förvärvsarbetade både i Sverige och i Danmark. Andelen kvinnor av den totala arbetsstyrkan har också följt en snarlik utveckling i de båda länderna, åren 1960-1991. Vidare har båda länder sedan 1970-talet haft *institutioner* inom den offentliga förvaltningen för att tillvarata kvinnors intressen och jämställdhetsaspekter i politiken (Cedstrand 2011, s 13-14, 65, 68-69).

Kultur, normer och jämställdhetsdiskurs skulle med stor sannolikhet kunna ha betydelse för hur män och kvinnor delar upp obetalt hemarbete. Åsikterna går isär vad gäller variansen i denna variabel i Sverige och Danmark. Vissa hävdar att Danmark och danskarna är mer frihetsförespråkande än Sverige och svenskarna, som snarare har en stark tro på reglering. Under 1990- och början av 2000-talet fanns också partier och partiledare som betecknade sig som feminister i Sverige, en profilering som samtidigt var frånvarande i dansk politik. Ett argument mot att länderna skulle vara i grunden olika gällande jämställdhetsdiskurs är dock att de förde en mycket likartad politik på moderskaps/föräldraförsäkrings-området under

hela 1900-talet och först 1974 tog olika vägar i frågan (Cedstrand 2011, s. 14, 69-70).

Ytterligare två relevanta, om än mer uppenbara, likheter mellan länderna är att kvinnor föder *ungefär lika många barn* i de båda länderna (SCB 2) och att de båda länderna har samma nivå för *BNP/capita* (Koslowski m.fl. 2016, s. 8-9).

4.2.2 Föräldraförsäkringen - variabeln som varierar

På området för det obetalda omsorgsarbetet har Sverige och Danmark bedrivit divergerande politik sedan 1974, vilket kan ses som förvånande med tanke på deras snarlika utveckling som välfärdsstater (Cedstrand 2011, s. 14). Men hur skiljer sig försäkringarna åt i allmänhet, och när det kommer till pappamånader, i synnerhet?

I både Sverige och Danmark har det sedan 1900-talets början funnits någon typ av försäkring riktade mot blivande eller nyblivna mödrar. År 1974 bytte Sverige ut denna moderskapsförsäkring till en delad föräldraförsäkring och blev först i världen med politiskt göra män implicit ansvariga för omsorgsarbetet om små barn (Cedstrand 2011, s. 12). Försäkringen täckte då 6 månaders föräldraledighet som föräldrarna kunde fördela fritt sinsemellan. Den *första reserverade pappa- (och mamma-) månaden* (kursiveringen indikerar att informationen används i analys-schemat, se avsnitt 4.3.3) infördes i försäkringen år 1995 och utökades till *två månader* år 2002. Denna kvot kunde en förälder alltså inte "ge bort" till den andra föräldern, till skillnad från övrig tid i försäkringen som de kunde delas upp fritt (Duvander m.fl. 2017, s. 126). År 2016 infördes *ytterligare en pappamånad* i kvoten, som nu (år 2017) alltså är totalt tre månader för respektive förälder. Det totala antalet veckor som försäkringen inbegriper har ökat från cirka 24 veckor år 1974, till cirka 65 veckor år 2000 och cirka 69 veckor år 2017 (Bekkengen 2002, s. 215, Försäkringskassan).

I Danmark gjordes moderskapsförsäkringen om till delad föräldraförsäkring (på danska "barselorloven") år 1984 då fadern fick rätt att dela upp till tio av de totalt 28 veckorna med modern. Resterande 18 veckor var reserverade för endast modern (Cedstrand 2011, s. 13). År 1997 infördes en kvot om *två veckor* reserverad föräldraledighet för endast fäder, vilken dock *togs bort igen* år 2002 (Haas och Rostgaard 2011, s. 180). Samma år förlängdes försäkringen till totalt 52 veckor, varav 18 veckor fortsatt var reserverade för modern och resterande veckor fria att dela (Cedstrand 2011, s. 13). Detta är försäkringens utformning än i dag (år 2017), med undantag för att fadern har rätt till två veckors icke överförbar föräldraledighet. Dessa måste dock tas ut under 18 första veckorna som är reserverade för mamman (Borger), således försvinner funktionen av att detta är tid som skulle "gå till spillo" om den inte togs ut.

4.3 Att mäta obetalt hemarbete

Denna avdelning syftar till att klargöra hur tidigare forskning operationellt definierat obetalt hemarbete. Därefter presenteras också uppsatsens primärmaterial samt några begränsningar materialet har. Avsnittet kommer också ta upp hur uppsatsen operationaliserar och mäter teorin som ska prövas.

4.3.1 Operationalisering i tidigare forskning

Att det är svårt att definiera vad begreppet obetalt hemarbete ska inbegripa är ett faktum som fastslagits i mycket av den tidigare forskningen på området. Produktionen av Beckers (*Z*), alltså *hushållets samlade produktionsresultat* (se avdelning 3.1) hör till de bredaste begreppsextensionerna som görs av begreppet. Andra formuleringar med lägre extension och högre begreppsintention är exempelvis att obetalt hemarbete är en kombination av "housework tasks" (indikerat av tidsåtgången till matlagning, städning, mathandling, tvätt och disk), respektive "child care" (indikerat av tidsåtgången till att mata, bada, klä på, leka med och byta blöja) (Thomas och Hildingsson 2009, s. 142-143). Ekberg m.fl. valde istället att mäta obetalt hemarbete genom att titta på mäns uttag av vård av sjukt barn-dagar (visat i avdelning 2.3). I avdelning 2.2 såg vi också att än mer begreppsintensiva definitioner använts för att kasta ljus på de mest informella aspekterna av obetalt hemarbete. Då handlade det om att mäta tidsåtgång för sådant som koordinering av familjemedlemmars schema eller att uppmärksamma vem som "plockar blad från vissna blommor". Vissa undersökningar presenterade i samma avdelning mätte inte heller bara *vad* kvinnor och män tenderar att göra utan också *hur*.

4.3.2 Materialets operationaliseringar och begränsningar

Materialet som teoriprövningen kommer att utgå från är i huvudsak statistik över tidsanvändning som kommer från Statistiska Centralbyrån (SCB) och The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). För att förtydliga är statistiken från UNECE dock presenterad på Nordic Co-operations hemsida.

En viktig kommentar till materialet är att den danska statistiken som hittats överlag är mindre detaljerad än Statistiska Centralbyråns statistik. Exempelvis tycks ingen information om tidsanvändning att tillgå, sorterad efter grupper *inom* indelningarna "danska män" eller "danska kvinnor". Konsekvenserna detta får diskuteras i Kapitel 5 (Resultat och analys).

UNECE:s statistik kommer användas för att testa teorin både på Sverige och Danmark, samt göra jämförelser länderna sinsemellan. Det är det enda statistiska material som tycks finnas att tillgå om dansk tidsanvändning, därav också uteslutande det material som kan ligga till grund för teoriprövningen i fallet Danmark. Statistiska Centralbyrån har gjort mer detaljerad statistik över Sverige

och detta material kommer alltså komplettera UNECE:s och fördjupa analysen för Sverige, men täcker olyckligtvis alltså inte dansk tidsanvändning.

UNECE mäter tidsåtgång åt obetalt arbete (i materialet ”domestic activities”) med indikatorerna; ”food preparation, dish washing”, ”cleaning and other upkeep”, ”laundry, ironing, handicrafts and textile products”, ”gardening, constructions and repairs”, ”shopping and services”, ”child care” samt ”adult care” (Nordic Co-operation 1). Kategorierna inkluderar i sin tur ett antal specificerade underkategorier för varje indikator, såsom ”putting textiles into the wardrobe” eller ”looking for lost items” (Nordic Co-operation 1).

SCB: tidsanvändningsundersökningar mäter tidsåtgång till obetalt hemarbete med indikatorerna ”hushållsarbete, underhållsarbete, omsorg om egna barn, omsorg om andra och inköp av varor och tjänster” (SCB 3, s. 63). SCB har, likt UNECE, underkategorier såsom ”diskning, avdukning” och ”närvaro vid barns aktiviteter” (SCB 3, s. 147). Den svenska statistiken finns dock, till skillnad från den danska, kategoriserad enligt livscykelgrupper såsom exempelvis ”samboende småbarnsföräldrar” (SCB 3, s. 151), vilka kommer att bli relevanta för teoriprövningen.

Både de danska och svenska tidsanvändningsundersökningar som kommer användas har gjorts under tre relativt samlade perioder; åren 1987-1990, åren 2000-2001 och åren 2008-2010, dock har inte urvalsgrupperna utgjorts av samma individer (Nordic Co-operation 1, SCB 3, s. 2-3, 119). Tidsspannen gör att materialet lämpar sig för att undersöka om det succesiva införandet av pappamånader i den svenska föräldraförsäkringen, lett till en könsfördelning av det obetalda hemarbetet som ser annorlunda ut i Sverige än i Danmark. Ytterligare viss genomgång av materialet kommer att presenteras i Kapitel 5 eftersom en materialdiskussion, på grund av statistiken brister, nödgats bli en del av uppsatsens analys.

4.3.3 Uppsatsen operationalisering

Den teoretiska definitionen av obetalt hemarbete i denna uppsats är *hushållsmedlemmars produktion av (Z)*, där ”(Z)” är *hushållets samlade produktionsresultat*. Önskvärt vore att kunna inkludera så många operationella indikatorer som möjligt för att testa Hushållsproduktionsmodellen. Då uppsatsen dock syftar till att göra en nationell jämförelse har materialvalet pragmatiskt fått göras utifrån det primärmaterial som finns att tillgå. Med andra ord kommer uppsatsens operationella indikatorer för *hushållsmedlemmars produktion av (Z)* vara de som mäts i SCB:s och UNECE:s rapporter (presenterade i avsnitt 4.3.2).

Då tillgången på detaljerad nationell rådata är begränsad kommer uppsatsens analys inte att vara rent statistisk. Snarare tolkas statistik som presenterats sekundärt i rapporter, eller ”semisekundärt” i diagram framställda av utifrån databaser, med en kvalitativ ansats. Detta innebär också att de mått som undersöks är samlingsmått för tidsanvändning för obetalt hemarbete, värdena (alltså tidsåtgången) för de operationella indikatorerna kommer alltså inte att presenteras separat. Som redovisat skiljer sig svensk och dansk nationell statistik på ett antal

indikatorer vilket, med tanke på att uppsatsen använder samlingsmått, skapar problem för validiteten. Uppsatsen gör inte en alltigenom systematisk mätning (Teorell och Svensson 2007, s. 57) av *hushållsmedlemmars produktion av (Z)*. Detta är negativt men tyvärr nödvändigt utefter materialets förutsättningar.

I avdelning 2.1 konstaterades att pappamånaderna haft stor betydelse för hur stort *tidsuttag* av föräldraförsäkringen män gör. I avdelning 3.2 såg vi att också svenska regeringars resonemang vid införandet av pappamånader, alltså uppmuntran till *större tidsuttag*, stämmer överens med Hushållsproduktionsmodellens hypotes, det vill säga om att investerad *tid* i hushållssektorn, på grund av komparativa fördelar, i längden leder till att *hushållsmedlemmens produktion av (Z)*, alltså obetalt hemarbete, ökar. Således kan vi presentera uppsatsens teoretiska hypotes, som lyder:

Teoretisk hypotes: *En individs ökade andel tid(T) spenderad i hushållssektorn → individen ökar sin produktion av (Z)*

Där ”En individs ökade andel tid(T) spenderad i hushållssektorn” är den oberoende variabeln och ”individen ökar sin produktion av (Z)” den beroende variabeln (enligt resonemanget i avdelning 4.1)

Beckers modell kan därifrån tolkas som att män (i hushåll) ökar andel tid spenderad i hushållssektorn när de ökar andelen tid spenderad på föräldraledighet. Detta leder till att män stärker sin komparativa fördel i sektorn och således också i fortsättningen kommer att öka sin produktion av (Z), alltså öka mängden tid de spenderar på obetalt hemarbete. Ökningen i mängden tid spenderad på obetalt arbete kan i sin tur tolkas dels som en ökning i relativa termer (i förhållande till hushållets kvinna), dels som en ökning i absoluta termer. Den teoretiska hypotesen kan således delas upp i två operationaliserade hypoteser:

Hypotes 1 (H1):

*Mannens ökade andel av det totala uttaget av föräldraledighet → mannen ökar sin **andel tid** spenderad på obetalt hemarbete*

Hypotes 2 (H2):

*Mannens ökade andel av det totala uttaget av föräldraledighet → mannen ökar sin **tid** spenderad på obetalt hemarbete*

Där ”Mannens ökade andel av det totala uttaget av föräldraledighet” är den oberoende variabeln och ”mannen ökar sin **andel tid** spenderad på obetalt hemarbete” respektive ”mannen ökar sin **tid** spenderad på obetalt hemarbete” den beroende variabeln (efter resonemanget i avdelning 4.1). H2 kommer att brytas ned ytterligare ett steg till H2: A och H2: B, när denna hypotes ställs emot materialet. Detta steg presenteras i vidare i analyschemat som följer (Tabell 1).

Baserat på slutsatserna i detta kapitel har följande analyschema utformats:

Tabell 1: Analyschema

	Sverige	Danmark
Ländernas likande bakgrundsfaktorer:	<ul style="list-style-type: none"> • Tradition av stark välfärd, exempelvis utbyggd barnomsorg • Dubbel familjeförsörjarmodell • Tidigt, och kontinuerligt, en hög andel kvinnor i förvärvsarbete • Stark jämställdhetsdiskurs • Antal barn/kvinna • BNP/capita 	<ul style="list-style-type: none"> • Tradition av stark välfärd, exempelvis utbyggd barnomsorg • Dubbel familjeförsörjarmodell • Tidigt, och kontinuerligt, en hög andel kvinnor i förvärvsarbete • Stark jämställdhetsdiskurs (omdiskuterat) • Antal barn/kvinna • BNP/capita
Den oberoende variabel där länderna visar varians:	<ul style="list-style-type: none"> • Pappamånad i föräldraförsäkringen (stegrande från 1-3 månader åren 1974-2017) → män tog 2015 26,8 % av det totala antalet utbetalda föräldraledighetsdagar (Nordic Co-operation 2) 	<ul style="list-style-type: none"> • Reserverad kvot i föräldraförsäkring betydligt mindre än svenska kvoten (varierande mellan 0-2 veckor åren 1984-2017) → män tog 2015 8,6 % av det totala antalet utbetalda föräldraledighetsdagar (Nordic Co-operation 2)
Förväntat utfall på beroende variabel	<p>H1: ”Kvoten mellan svenska män och kvinnors tid spenderad på obetalt hemarbete ökar i takt med svenska mäns ökade andel föräldraledighet”</p> <p>H2: A: ”Svenska män spenderar mer tid på obetalt hemarbete i takt med ökad andel föräldraledighet” samt B: ”svenska män spenderar mer tid på obetalt hemarbete än danska män” (Gäller män och kvinnor som är eller varit föräldralediga)</p>	<p>H1: ”Kvoten mellan danska män och kvinnors tid spenderad på obetalt hemarbete ökar i takt med danska mäns ökade andel föräldraledighet”</p> <p>H2: A: ”Danska män spenderar mer tid på obetalt hemarbete i takt med ökad andel föräldraledighet” samt B: ”danska män spenderar mindre tid på obetalt hemarbete än svenska män” (Gäller män och kvinnor som är eller varit föräldralediga)</p>

5 Resultat och analys

I detta kapitel redovisas och analyseras prövningen av Hushållsproduktionsmodellen. Som del av analysen görs också en diskussion om hur statistik bättre kunnat utformas för att göra uppsatsens teoriprövning. Dessutom diskuteras hur tidsanvändningsundersökningar överlag hade kunnat utformas för att mer ingående kunna mäta de mest informella aspekterna av obetalt hemarbete.

5.1 Teoriprövning

5.1.1 Danska och svenska mäns uttag av föräldraförsäkringen

Följande tabell illustrerar svenska och danska mäns andel av uttagna föräldrapenningsdagar, samt hur det totala uttaget av dagar varierat åren 1990 – 2015. Årtalen där nedslagen görs är relevanta för att illustrera hur uttaget varierade åren kring införanden av pappamånader (1997 i Danmark, samt 1995 resp. 2002 i Sverige). De är också relevanta för att i senare skede kunna ställas mot tidsanvändningsundersökningarna gjorda i Sverige och Danmark (åren 1987-1990, åren 2000-2001 och åren 2008-2010, se avsnitt 4.3.2). Tabellens huvudsakliga syfte är att illustrera att det i båda länderna syns en stadig uppgående trend i mäns uttag av föräldraledighet, den är dock betydligt starkare i Sverige, där andelen för 2015 var 26,8 procent, än Danmark där andelen samma år var 8,6 procent. Då den generella trenden är att antalet dagar ökar i absoluta termer i båda länderna, är en slutsats att också antalet föräldrapenningsdagar utbetalda till män ökat i absoluta termer.

Tabell 2 Utbetalning av föräldraledighetsdagar i Sverige och Danmark, för år, totalt antal utbetalda dagar samt mäns andel av uttaget

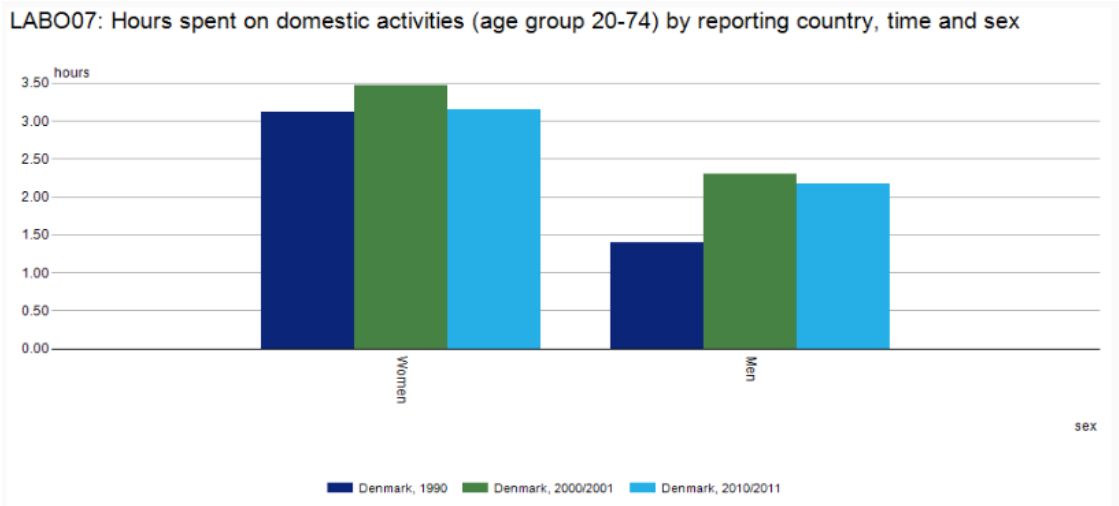
	Antal utbetalda föräldraledighetsdagar (i 1000-tal)		Mäns uttag av föräldraledighetsdagar I procent	
	Danmark	Sverige	Danmark	Sverige
1990	12,523	50,607	4.1	8.8
1995	14,385	52,212	4.4	10.3
1996	13,895	43,636	4.3	11.7
1997	13,867	37,905	4.3	11.1
1998	13,566	37,709	4.8	11.6
1999	13,503	37,438	5.4	12.8
2000	13,150	37,100	5.5	13.7
2001	13,314	37,969	5.7	15.0
2002	13,594	40,000	5.5	16.6
2003	19,215	41,745	5.1	18.3
2004	19,985	43,943	5.5	19.7
2008	22,536	49,002	6.2	22.3
2009	21,475	49,561	7.3	23.1
2010	22,913	51,451	7.7	23.9
2014	15,917	54,997	8.6	27.4
2015	Ingen uppg.	55,021	8.6	26.8

Källa: Sammanställd utifrån Nordic Co-operation 2

5.1.2 Danska och svenska mäns obetalda hemarbete

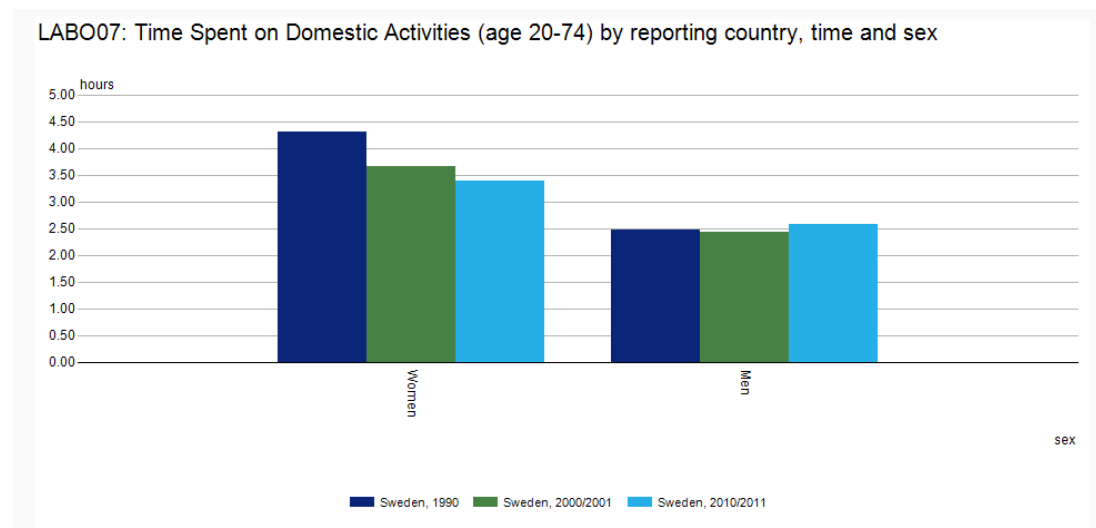
Statistiken över tidsanvändning som finns att tillgå för mäns obetalda arbete i Danmark är som diskuterat i avsnitt 4.3.2, mindre detaljerad än sådan statistik för Sverige. Diagram 1 och Diagram 2 visar exempelvis inte det obetalda hemarbetet för gruppen ”män med barn” utan för hela den vuxna befolkningen generellt. Följande två diagram kan dock säga oss något om övergripande trender.

Diagram 1 Danska kvinnor och mäns tid spenderad på hemarbete

(Källa: Nordic Co-operation 1) ”Hours” representerar timmar/genomsnittligt veckodygn (vecko- som helgdag) och ”domestic activities” ett sammanfattat mått på indikatorerna presenterade i avsnitt 4.3.2

Diagram 2 Svenska kvinnor och mäns tid spenderad på hemarbete

(Källa: Nordic Co-operation 1) ”Hours” representerar timmar/genomsnittligt veckodygn (vecko- som helgdag) och ”domestic activities” ett sammanfattat mått på indikatorerna presenterade i avsnitt 4.3.2

En första analys som kan göras utifrån Diagram 1 och Diagram 2 samt Tabell 2, är att H2:A får visst stöd men överlag svagt (om vi bortser från materialbristen att gruppen som mäts är män och kvinnor, inte specifikt män och kvinnor med barn). H2:A får delvis stöd då den övergripande trenden i båda länderna är att mäns andel av uttaget av föräldraledighetsdagar går uppåt, samtidigt som mäns tid spenderad på obetalt arbete i absoluta termer ökar mellan första och sista mättillfället i båda länderna. Dock med en nedåtgång i Danmark mellan 2000/2001–2010/2011 och en nedåtgång i Sverige mellan 1990-2000/2001. Diagram 1 uppvisar att gruppen danska män gjorde en förhållandevis stor genomsnittlig ökning i den faktiska tiden spenderad på obetalt hemarbete, mellan de två första mätningarna åren 1990 och 2000/2001. I tabell 2 kan vi se att de danska mäns andel av det totala uttaget av föräldraledighet ökat från 4,1 procent år 1990 till 5,7 procent år 2001, alltså med 1,6 procentenheter på tolv år, vilket kan tolkas som en relativt låg siffra. I motsats till H2:A skedde alltså en tämligen låg ökning i mäns uttag av föräldraledighet samtidigt som en förhållandevis stor ökning i mäns tid spenderad på obetalt hemarbete. En liknande slutsats kan dras utifrån att titta på hur gruppen svenska män ökat sin genomsnittliga faktiska tid spenderad på obetalt hemarbete. Förändringen, först en nedåtgång och sedan en uppåtgång, rör sig överlag mycket lite kring markeringen för 2,5 timme per genomsnittlig dag. Tabell 2 uppvisar däremot att svenska män ökat sin andel av uttag från föräldraförsäkringen med 6,2 procentenheter mellan åren 1990-2001, alltså en relativ stor ökning. Vi ser också här H2:A bli delvis motsagd; en stor ökning i mäns uttag av föräldrapenningsdagar är förenat med mycket små förändringar i tiden gruppen män spenderar på obetalt hemarbete.

H2:B får något starkare stöd då svenska män kontinuerligt gjort större andel uttag av föräldraledighetsdagar än danska män och också kontinuerligt gjort mer obetalt hemarbete än danska män.

Vidare är en analys av Diagram 1 och Diagram 2 att, när män ökar eller sänker sin tid för obetalt arbete korrelerar det med att också kvinnor ökar eller sänker sin tid, förutom mellan de två sista mättillfällena i Sverige. Det är viktigt att se denna relation mellan könsgrupperna, då det betyder att andelarna respektive könsgrupp spenderar på obetalt hemarbete inte nödvändigtvis förändras nämnvärt, även om män uppvisar tidsökningar i absoluta termer. Om vi applicerar detta resonemang på H1 (bortsett att H1 egentligen syftar till att beskriva män med barn), vinner denna hypotes alltså inte något tydligt stöd. Mäns andel obetalt hemarbete har inte tydligt ökat i takt med den övergripande trenden att män, i båda länderna, ökat sin andel uttag från föräldraförsäkringen.

Vi ska nu titta närmare på den svenska statistik som bättre tillåter oss undersöka H1 och H2 (för Sverige), då den är inkluderar livscyklar. I Tabell 3 har statistiken över kvinnor och män i livscykelgrupperna ”samboende småbarnsföräldrar” samt ”samboende med barn minst 7 år” valts ut. Anledningen till detta är att dessa grupper torde stämma bäst in på H1 och H2. Det är inte orimligt att anta att Hushållsproduktionsmodellen i praktiken torde gälla starkare om tiden är kort mellan det att humankapitalet inom hushållssektorn blir starkare och det att individen med förstärkt humankapital (alltså stärkt komparativ fördel) ökar sin produktion inom sektorn. Utifrån det teoretiska resonemanget är det alltså

rimligt att anta att män som nyss varit föräldralediga gör mer obetalt hemarbete, på grund av sin föräldraledighet, än män som var föräldralediga för exempelvis 20 år sedan. Detta är med andra ord män med relativt små barn.

Tabell 3 Genomsnittlig tid för det samlade obetalda hemarbetet år 2010/11, samt skillnaden sedan 1990/91, alla dagar, september-maj, efter kön och livscykel

	Tid för totalt hemarbete 2010/2011, i timmar och minuter	Skillnad sedan mätning 1990/91 i minuter
Samboende Kvinnor, småbarnsföräldrar	5,37	- 90
Samboende Män, småbarnsföräldrar	4,20	+ 40
Samboende Kvinnor med barn minst 7 år	3,59	- 48
Samboende Män med barn minst 7 år	3,09	+ 15

Källa: Tabell skapad utifrån SCB 4 (fetstilt innebär signifikant på 95-procentsnivån, annars ej signifikant)

Tabell 3 visar att samboende män med småbarn generellt ökade sin tid för obetalt hemarbete/dag med 40 minuter mellan åren 1990 och 2010/2011. Detta är dock kombinerat med att kvinnorna inom samma livscykelgrupp generellt minskade sin sådan tid med 95 minuter under perioden. Ett liknande samband syns för den andra livscykelgruppen, föräldrar med barn upp till 7 år, dock ej statistiskt signifikant. Att svenska män ökat sin andel av uttag från föräldraförsäkringen med 15,1 procentenheter mellan åren 1990-2010 (se Tabell 2) korrelerar alltså med att småbarnspappor ökat sin obetalda tid för hemarbetet relativt mycket i absoluta termer. Att småbarnsföräldrars procentuellt blivit mer jämställda gällande det obetalda hemarbetet, kan dock till störst del förklaras av att den generella småbarnsmamman minskat tiden hon lägger på detta arbete. (En liknande slutsats drar SCB uttryckligen, dock för gruppen kvinnor och gruppen män generellt (SCB 3, 66)). Slutsatsen som kan dras är att H1 för Sverige får visst stöd då småbarnspapporna ökat sin andel av det obetalda hemarbetet och även sin andel uttag av föräldraledighetsdagar, dock inte nämnvärt. H2:A för Sverige får däremot starkare stöd, då svenska småbarnspappor ökat sin tid för obetalt hemarbete relativt mycket i absoluta termer.

Den generella slutsatsen från teoriprövningen är således att Hushållsproduktionsmodellen inte får något genomgående starkt stöd. Hypotes 1, att mäns andel obetalda arbete ökar med ökad andel föräldraledighet blir motsagd i både UNECE och SCB:s statistik. Hypotes 2 A, att mäns tid spenderad på obetalt arbete ökar i takt med mäns ökade uttag av föräldraledighet blir motsagd i UNECE:s statistik, men får starkare stöd i SCB:s statistik som gäller endast för Sverige. Hypotes 2 B, att svenska män spenderar mer tid på obetalt hemarbete än danska män (och alltså danska män mindre tid än svenska män) får avslutningsvis stöd i UNECE:s statistik.

5.2 Statistiken är undermålig

En slutsats som blivit tydlig i prövningen av Hushållsproduktionsmodellen är att den nationella statistiken som finns att tillgå i Sverige och Danmark är för odetaljerad för att göra prövningen på bästa tänkbara sätt. För att testa Hushållsproduktionsmodellen hade statistik med fördel kunnat utformas så att det gick att se specifikt om, och i så fall hur, individer som tog ut olika mycket föräldraledighet förändrade mängden tid spenderad på obetalt hemarbete efter ledighetens slut. Relevant för denna uppsats hade exempelvis varit att föra statistik över huruvida olika grupper svenska och danska män, som tar ut lite respektive stor del av den föräldraförsäkringen i de båda länderna nu, på lång sikt förändrar sitt beteende vad gäller andelen samt den absoluta mängden tid de spenderar på obetalt hemarbete. Uppföljningsundersökningar på samma grupp individer hade med fördel kunnat göras inom exempelvis två, fem, tio, femton respektive tjugo år. Med SCB:s termer hade sådan statistikföring kunnat kallas för att inte undersöka ett antal livscykelgrupper över livscykeln. Ökade de män som varit föräldralediga mer sin andel av det obetalda hemarbetet? Skiljde det sig åt mellan de som varit föräldralediga lika länge i Sverige respektive Danmark? Med svar på frågor likt dessa hade vi kunnat göra en mer gedigen prövning av Hushållsproduktionsmodellen och således även utvärderat de svenska regeringarnas resonemang vid införandet av pappamånader.

En uppenbar kritik att den danska statistiken i nuläget inte visar livscykelgrupper överhuvudtaget. I nuläget tvingas vi räkna in män som inte har barn i en undersökning av hur mäns föräldraledighet i Danmark påverkar mäns andel tid för obetalt hemarbete. Problemet med det säger sig självt. Det är således svårt att säga hur stark förklaringskraft den danska statistiken har.

En brist hos statistiken i båda länderna är vidare att tidsanvändningsundersökningar endast gjorts cirka var tionde år. Hade statistiken gjorts varje år hade vi tydligare kunnat se hur mäns obetalda arbete i hemmet korrelerar med siffrorna för hur stor andel föräldraledighetsdagar män tar ut från föräldraförsäkringen.

Vidare är en kritik mot statistiken att den bara delvis täcker in de mest informella aspekterna av det obetalda hemarbetet, diskuterade övergripande i Kapitel 2 (Tidigare forskning) och vidareutvecklat i avsnitt 4.3.1 (Operationalisering i tidigare forskning). Varken det svenska eller danska måttet innehåller till exempel någon indikator för tidsåtgång till ”planering, organisering eller koordinering av familjeliv” (SCB s. 147, Nordic Co-operation 1). En sådan indikator hade kunnat täcka vad avdelning 2.2 och avsnitt 4.3.1 konstaterar ofta är den typ av informella arbetet som vilar på kvinnan i hushållet.

På samma sätt vore det intressant om statistik över kvinnor och mäns tidsanvändning överlag inkluderade exempelvis vilken typ av aktivitet mamman respektive pappan gjorde med barn, inte endast underkategorier som ”närvaro vid barns aktiviteter”. Statistik med mer specificerade variabler hade kunnat avslöja hur stark den traditionella könsuppdelningen är, där män tenderar ansvara för den offentliga arenan och kvinnan för den privata (Se Kapitel 2). Vissa sådana

mönster kanske dock kan undersökas med SCB:s nuvarande underkategorier som ”närvaro vid barns aktiviteter”, ”hjälp med läxläsning” och ”samtal med barn” (SCB 3, s. 147).

Avslutningsvis hade ett helt harmoniserat system för hur obetalt arbete mäts kunnat skapa bättre validitet i en studie som denna. Det vill säga att inga systematiska fel hade uppstått till följd av att indikatorerna som mäter eller undersöker begreppet obetalt hemarbete, de facto mäter fenomenet på olika sätt. Ett harmoniserat system kan dock ha sina svagheter för mer världsomspännande undersökningar än denna uppsats, då problem som ”conceptual travelling” kan uppstå. Detta innebär att exempelvis en operationell definition eller ett index ger olika utslag i olika kontexter på grund av kontextens betingelser (Badersten 2017). Det hade exempelvis varit irrelevant att inkludera en indikator för hur mycket tid man lägger på att ”hämta vatten” i en tidsundersökning i Sverige, medan en sådan indikator är högst relevant i vissa delar av världen. Conceptual travelling hade dock inte varit ett vidare stort problem för att mäta varians i obetalt arbete i exempelvis de nordiska länderna, då begreppsintensionen utan större problem kan vara densamma avseende dessa länder.

Här avslutas uppsatsens resultat och analys. I nästa kapitel sammanfattas och diskuteras slutsatserna. Vad kan slutsatserna säga oss och vilken fortast forskning är relevant att göra på hushållsproduktionsmodellen, föräldraförsäkringen och obetalt hemarbete överlag?

6 Slutsats och diskussion

Detta kapitel syftar till att sammanfatta slutsatserna som kan dras utifrån uppsatsens analys och resultat. Den första delen av kapitlet tillägnas första delen av svaret på uppsatsens frågeställning, svar som rör teoriprövningen (5.1). Den andra delen av kapitlet rör slutsatserna som dragits i analysen av statistikens undermålighet (5.1). En diskussion förs kontinuerligt kring resultatets betydelse samt vilken potential vidare forskning, metod- och materialutveckling har för att nå ny kunskap om uppsatsens ämne.

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka vilken möjlighet det finns att med utformningen av en policy som föräldraförsäkringen åstadkomma en mer jämställd fördelning av obetalt arbete i hemmet. Frågeställningen som legat till grund för undersökningen är:

Hur har utformningen av föräldraförsäkringen i Sverige och Danmark, med avseende på reserverade kvoter för respektive förälder, långsiktigt påverkat den könsmissiga uppdelningen av obetalt hemarbete i dessa två länder?

Frågeställningen motiverades utifrån att svenska regeringar vid införandet av pappamånader i den svenska föräldraförsäkringen upprepade gånger fört ett resonemang som bottnar i att mäns ökade tid spenderad i hemmet (eller "hushållssektorn") kommer leda till att de också på lång sikt tar ökat ansvar för obetalt hemarbete. Detta är, enligt regeringarna som infört pappamånaderna, en viktig utveckling för att öka jämställdheten överlag i samhället. För att besvara frågeställningen, och således även testa om regeringarnas resonemang håller, testades Beckers Hushållsproduktionsmodell. I operationaliserat format blev teorins två hypoteser följande:

Hypotes 1 (H1):

*Männens ökade andel av det totala uttaget av föräldraledighet →
mannen ökar sin **andel tid** spenderad på obetalt hemarbete*

Hypotes 2 (H2):

*Männens ökade andel av det totala uttaget av föräldraledighet →
mannen ökar sin **tid** spenderad på obetalt hemarbete*

Den mest övergripande slutsatsen från teoriprövningen är att H1 och H2, således alltså Hushållsproduktionsmodellen, inte vinner något uppenbart starkt stöd. Hypotesen som trots det får tydligast stöd är H2, då svenska män kontinuerligt haft större andel uttag av föräldraledighetsdagar än danska män,

samtidigt som också svenska män spenderat mer tid på obetalt hemarbete än danska män.

Resonemanget som återfinns i H1, att mäns ökade andel av uttaget av föräldraledighet leder till att män också ökar sin andel av det obetalda arbetet i hemmet, blev utifrån UNECE:s data motsagt. I denna data får H1 i Danmark inte stöd, då en relativt stor ökning i absoluta termer gällande mäns tid spenderad på obetalt hemarbete, korrelerar med en mycket liten ökning i andelen föräldraledighetsdagar männen tog ut under samma period. Att män ökade uttaget av föräldraledighetsdagar med endast 1,6 procentenheter på tolv år i Danmark, tolkades alltså inte som en tillräckligt stor ökning i "tid spenderad i hushållssektorn" för att förklara den ökade tiden män spenderade på obetalt hemarbetet.

Slutsatserna som dras utifrån Statistiska Centralbyråns data för Sverige ger något annorlunda resultat. Genom analys av denna data vinner H1 svagt stöd, mäns ökade andel uttag av föräldraledighetsdagar korrelerade med en svag ökning i andelen tid män med småbarn (och delvis barn upp till 7 år) spenderade på obetalt hemarbete. H2 för Sverige vinner steget starkare stöd: mäns andel uttag av föräldraledighetsdagar ökade med 15,1 procentenheter mellan åren 1990-2010 samtidigt som män med småbarn (och delvis även barn upp till 7 år) i absoluta termer har ökat tiden spenderad på obetalt arbete med 40 minuter en genomsnittlig dag, mellan åren 1990-2010/2011.

Första delen av svaret på denna uppsats frågeställning är alltså inte okomplicerat. Införandet av reserverade kvoter för respektive förälder i föräldraförsäkringen har lett till att män ökat sin tid spenderad på obetalt hemarbete i absoluta termer i Sverige. Frånvaron av större sådana kvoter i den danska föräldraförsäkringen har däremot inte betytt att män inte ökat sin tid spenderad på obetalt hemarbete i absoluta termer. I relation till kvinnors obetalda hemarbete har svenska män, till följd av införandet av reserverade kvoter i den svenska föräldraförsäkringen, inte nämnvärt förändrat sin andel tid spenderad på obetalt hemarbete. I relation till danska kvinnors obetalda hemarbete har danska män, trots frånvaro av större reserverade kvoter i den danska föräldraförsäkringen (vilket även kan ha föranlett frånvaron av någon större ökning i andel föräldraledighetsdagar uttagna av danska män), ökat sin andel tid spenderad på obetalt hemarbete. Övergripande vinner alltså Hushållsproduktionsmodellen svagt stöd.

Vad kan denna första del av frågeställningens svar säga oss? Har svenska regeringar byggt policy på ett resonemang som inte stämmer? Uppsatsens teoriprovning visade att Hushållsproduktionsmodellen trots allt får visst stöd när den prövades över tid inom Sverige. Dock kan det övergripande stödet för modellen tyckas relativt svagt för att ligga till grund för politiska reformer. Välkommet vore således att utveckla forskningen för vilka variabler som kan ha större betydelse för tiden män spenderar på obetalt hemarbete, än deras andel föräldraledighetsdagar. I Kapitel 2 (Tidigare forskning) berördes exempelvis att *hur* män tar ut föräldraledighet och *hur* kvinnor återvänder till arbete efter föräldraledighet är viktigt för hur konstituerad den könsmissiga uppdelningen av obetalt hemarbete blir i hushållet. Detta är exempel på potentiella

förklaringsfaktorer som ej täcks i denna uppsats och som med fördel hade kunnat utforskas vidare i framtida forskning.

Slutsatsen att Hushållsproduktionsmodellen inte vinner något tydligt stöd, behöver vidare inte nödvändigtvis vara en kritik mot föräldraförsäkringens utformning eller pappamånader som sådana. Att män är föräldralediga kan utöver en eventuell påverkan på deras tid spenderad på obetalt arbete givetvis ha andra effekter på jämställdhetsaspekter, exempelvis barnuppfostran eller jämställdhetsdiskursen.

Utifrån definitionen av jämställdhet som att män och kvinnor ska dela lika på det obetalda arbetet i hemmet visar uppsatsen att varken Sverige eller Danmark är jämställt. Internationellt brukar de båda länderna dock ligga bra i rankingar operationaliserade med jämställdhetsindex som inkluderar fler variabler än könsuppdelningen av obetalt hemarbete. Att män i Sverige är relativt mycket föräldralediga till följd av pappamånaderna kan vara en bidragande orsak till detta faktum. Att båda Sverige och Danmark startar på en "hög nivå" kan dock ha haft betydelse för teoriprövningen av Hushållsproduktionsmodellen. Hade vi undersökt Sverige i relation till ett land där en pappamånad införts, och som med en bred definition av jämställdhet i utgångsläget "låg efter" Sverige, hade kanske resultatet av teoriprövningen blivit ett annat. Detta då det är rimligt att anta att länder som redan har en hög nivå av jämställdhet också mindre radikalt förändras på denna variabel, i indikatorer som könsuppdelningen av obetalt hemarbete.

Mot bakgrund av föregående resonemang kan också en kommentar tilläggas om eventuellt spuriösitet i de samband som presenterats i teoriprövningen. Specifikt kan vi reflektera över två samband. För det första (1) kan vi begrunda att H2:B får relativt starkt stöd, alltså att svenska män tagit ut större andel föräldraledighetsdagar än danska män samtliga år samtidigt som svenska män (dock utan barn) gör mer obetalt hemarbete än danska män vid samtliga mättillfällen. Detta gällde i båda ländernas "utgångsläge" år 1990, alltså innan något av länderna infört reserverad kvot för fadern i föräldraförsäkringen. För det andra (2) kan vi reflektera över hur H2:A för Sverige fick visst stöd på grund av att mäns andel uttag av föräldraledighetsdagar ökade med 15,1 procentenheter mellan åren 1990-2010, och den genomsnittliga mannen med småbarn samtidigt ökade tiden han spenderat på obetalt hemarbete med 40 minuter/dag, mellan åren 1990-2010/2011. I dessa två fall kan en tredje bakomliggande variabel, med påverkan på både den oberoende och beroende variabeln, kunnat vara strukturell och handla om "jämställdhetsdiskurs". En starkare svensk, än dansk, jämställdhetsdiskurs kan ha förklarat hela "utgångsläget" år 1990. Den starka svenska jämställdhetsdiskursen kan sedan också haft förklaringskraft till både den oberoende och beroende variabelns uppgång de följande 20 åren i Sverige. I avsnitt 4.2.1 fördes en kort diskussion om huruvida jämställdhetsdiskursen i Sverige och Danmark är tillräckligt lika för att inte vara en variabel som kan förklara eventuell varians i tiden, eller andelen tid, män spenderar på obetalt hemarbete i länderna. Har denna variabel förklaringskraft trots allt? är länderna inte är tillräckligt lika för att jämföras? Detta vore frågor som med fördel kunnat undersökas i vidare forskning.

Resonemanget om att en mer strukturell variabel som jämställdhetsdiskurs kan vidgas är relevant då vi också överlag kan fråga oss hur rimligt det är att som Becker utgå från en verklighet helt baserad på rationell mikroekonomisk teori. Tidigare forskning som gjorts med induktiv och kvalitativ ansats, visade att det fortfarande finns många aspekter av det obetalda arbetet i hemmet som ligger djupt rotat i traditionella könsstrukturer. Är det rimligt att applicera en alltigenom rationell och ekonomisk teori på faktum som att kvinnor tenderar att köra fintvätt medan män kör 60-graderstvätten? Eller på faktumet att kvinnor i högre grad ”gör fint” och män ”röjer undan”? Det ligger nära till hands att inte bara se aktörens rationella resonemang, utan könsmaktsstrukturer som exempelvis format män och kvinnors uppväxt, som förklaringsfaktor till dessa faktum. Här kan vi skönja ett för statsvetenskapen ständigt aktuellt problem; struktur-aktörproblemet.

Den andra delen av slutsatserna från resultat och analys i denna uppsats rör de svagheter som finns i statistiken över tidsanvändning. De huvudsakliga sådana slutsatserna är att tidsanvändningsundersökningar med fördel kunde följa samma grupp individer över olika livsfaser. Dessutom hade sådana undersökningar kunnat innehålla mer detaljerade indikatorer för vad som ingår i begreppet obetalt hemarbete. Detta vore speciellt relevant om man på stor skala vill undersöka hur de mest informella aspekterna av det obetalda hemarbetet, diskuterade i avdelning 2.2 och avsnitt 4.3.1, är uppdelade mellan kvinnor och män. Med tillgång till sådant material för olika länder hade vi också kunnat undersöka hur jämställt exempelvis Sverige och Danmark är, i bemärkelsen att det (mest informella) obetalda hemarbetet är jämt fördelat mellan kvinnor och män. Detta hade varit relevant för att komplettera den tidigare forskningen som gjorts på småskalig och kvalitativ nivå. Sammantaget hade tidsanvändningsundersökningar gjorda efter denna metod skapat långt bättre förutsättningar för att testa Hushållsproduktionsmodellen, och huruvida införandet av pappamånader i en policy som föräldraförsäkringen kan påverka den könsmissiga uppdelningen av obetalt arbete i hemmet. Här har vi alltså sett den andra delen av svaret på denna uppsats frågeställning.

Avslutningsvis kan några av de mest relevanta reflektionerna i föreliggande kapitel sammanfattas. I diskussionen kring uppsatsens material är slutsatsen att mer detaljerad statistik behöver göras samt att mer kvantitativ forskning, med fördel, kan göras där de mest informella indikatorerna för begreppet obetalt hemarbete mäts. Vidare borde fortsatt forskning också undersöka hur stor inverkan strukturella förklaringsvariabler, såsom jämställdhetsdiskurs, har för hur män och kvinnor delar på det obetalda hemarbetet. Svaren i denna uppsats kan vara relevanta för utformning av policy. Om, och hur, den svenska föräldraförsäkringen kan kompletteras för att få betydelse för män och kvinnors långsiktiga uppdelning av obetalt hemarbete, är ett sista förslag på en frågeställning relevant för vidare forskning.

Referenser

- Almqvist, Anna-Lena och Ann-Zofie Duvander, 2014. "Changes in gender equality? Swedish fathers' parental leave, division of childcare and housework" i *Journal of Family Studies*, vol. 20, nr 1, s. 19–27
- Badersten, Björn, 2017. *Att bilda begrepp på statsvetenskaplig grund: STVK02, Statsvetenskaplig metodologi – föreläsning 4* [internt material]. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet
- Becker, Gary S., 1981. *A Treatise on the Family*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press
- Bekkengen, Lisbeth, 2002. *Man får välja: om föräldraskap och föräldraledighet i arbetsliv och familjeliv*. Malmö: Liber
- Borger, Ledig på barsel. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.borger.dk/familie-og-boern/Barsel-oversigt/Barsel-ledige>. Hämtdatum: 2017-04-09
- Cedstrand, Sofie, 2011. *Från idé till politisk verklighet: föräldrapolitiken i Sverige och Danmark*. Umeå: Boréa Bokförlag
- Daly, Kerry, 2002. "Time, gender, and the negotiation of family schedules", *Symbolic Interaction*, vol. 25, nr 3, s. 323–342.
- Duvander, Ann-Zofie, Linda Haas och Sara Thalberg, 2017. "Fathers on Leave Alone in Sweden: Toward More Equal Parenthood?" i Margaret O'Brien och Karin Wall (red.) *Comparative Perspectives on Work-Life Balance and Gender Equality Fathers on Leave Alone*. 6 uppl. Switzerland: Springer Open, s. 125-146
- Eckberg, John, Rickard Eriksson och Guido Friebel, 2004. *Sharing Responsibility? Short- and Long-term Effects of Sweden's "Daddy-Month" Reform* (Working paper 3/2004). Swedish Institute for Social Research (SOFI), Stockholm University. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:374585/FULLTEXT01.pdf>
- Ellingsæter, Anne Lise, 2010. 'Feminist policies and feminist conflicts: daddy's care or mother's milk?', i *Gender inequalities in the 21st century: new barriers and continuing constraints*, Jacqueline Scott, Rosemary Crompton och Clare Lyonette (red.), Cheltenham: Edward Elgar, s. 257-274
- Forsell, Johanna, 2002. *Hushållsproduktion och föräldraledighet: att städa, tvätta och laga mat – med och utan barn*. Linköping: Tema Teknik och social förändring
- Försäkringskassan, Föräldrapenning. [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.forsakringskassan.se/privatpers/foralder/nar_barnet_ar_fott/foraldrapenning Hämtdatum: 2017-04-09
- Haas, Linda och Tine Rostgaard, 2011. "Fathers' rights to paid parental leave in the Nordic countries: consequences for the gendered division of leave" i *Community, Work & Family*, vol. 14, nr 2, s. 177-195

- Koslowski, Alison, Sonja Blum och Peter Moss, 2016. *International Review of Leave Policies and Research*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.leavenetwork.org/fileadmin/Leavenetwork/Annual_reviews/2016_Full_draft_20_July.pdf. Hämtdatum: 2017-04-09
- Lewis, Jane, 2009. *Work – family balance, gender and policy*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited
- Nordic Co-operation 1 = Nordic Co-operations webbplats, LABO07: Hours spent on domestic activities (age group 20-74) by reporting country, time and sex. [Elektronisk] Tillgänglig: http://91.208.143.100/pxweb/norden/pxweb/en/Nordic%20Statistics/Nordic%20Statistics__Nordic%20Gender%20Equality%20Indicators__Family%20and%20care/LABO07.px/?rxid=b2a508d2-f3d8-4330-8e1e-82d51f3e8c7e. Hämtdatum: 2017-04-18
- Nordic Co-operation 2 = Nordic Co-operations webbplats, SOCI04: Recipients of daily cash benefits at pregnancy, childbirth and adoption by time, days and reporting country. [Elektronisk] Tillgänglig: http://91.208.143.100/pxweb/norden/pxweb/en/Nordic%20Statistics/Nordic%20Statistics__Nordic%20Gender%20Equality%20Indicators__Family%20and%20care/SOCI04.px/?rxid=b2a508d2-f3d8-4330-8e1e-82d51f3e8c7e. Hämtdatum: 2017-04-18
- Pierson, Christopher, 2007. *Beyond the Welfare State?: The New Political Economy of Welfare*. Cambridge: Polity Press
- Plantin, Lars, 2001. *Män, familjeliv, föräldraskap*. Umeå: Boréa Bokförlag
- Prop. 1993/94:147 Jämställdhetspolitiken: Delad makt – delat ansvar. Carl Bildt m.fl.
- Prop. 2000/01:44 Föräldraförsäkring och föräldraledighet. Göran Persson m.fl.
- Prop. 2015/16:1: s. 66 Budgetpropositionen för 2016: Förslag till statens budget för 2016, finansplan och skattefrågor. Stefan Löfven m.fl.
- SCB 1 = Statistiska Centralbyråns webbplats, Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet (xls) (Publ. 2016-12-06). [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.scb.se/sv/_Hittastatistik/Temaomraden/Jamstallldhet/Indikatorer/Excel--Jamn-fordelning-av-det-obetalda-hem--och-omsorgsarbetet/. Hämtdatum: 2017-04-08.
- SCB 2 = Statistiska Centralbyråns webbplats, Nordiska kvinnor och män mer jämställda än i övriga Europa. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Artiklar/Nordiska-kvinnor-och-man-mer-jamstallda-an-i-ovriga-Europa/. Hämtdatum: 2017-04-08.
- SCB 3 = Statistiska Centralbyrån (2012). *Nu för tiden. En undersökning om svenska folkets tidsanvändning år 2010/11* (Levnadsförhållanden rapport 123). Örebro: Statistiska Centralbyrån. http://www.scb.se/statistik/_publikationer/le0103_2010a01_br_le123br1201.pdf
- SCB 4 = Statistiska Centralbyråns webbplats, Bakgrundstabeller 2010, Tabell B:17a_b (xls). [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efteramne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/tidsanvandningsundersok>

ningen/produktrelaterat/Fordjupad-information/bakgrundstabeller-2010/.

Hämtdatum: 2017-05-16.

Socialdepartementet, 2014. *Föräldraskap och arbetsliv: om lojalitetskonflikter i familjelivets vardag*. Bilaga 17 i SoU 2014:6 "Män och jämställdhet".

Stockholm: Socialdepartementet

Svedlund, Lovisa, 2017. *Metodpapper*. Tenta i Statsvetenskaplig metod, kandidatnivå, Statsvetenskapliga institutionen. Lund: Lunds Universitet.

Teorell, Jan och Torsten Svensson, 2007. *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber

Thomas, Jan E och Ingegerd Hildingsson, 2009. Who's bathing the baby? *Journal of Family Studies*, vol. 15, nr 2, s.139–152